

Ikäinstituutin lausunto Eduskunnan lakivaliokunnalle 3.4.2014

M 10/2013 vp *Kansalaisaloite eduskunnalle avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta (KAA 3/2013 vp)*

Ikäinstituutin toiminnan tavoitteena on edistää hyvää vanhuutta. Toimintamme perustuu ihmisarvon kunnioitukseen, yhdenvertaisuuteen ja vanhuuden erityisyyden tunnistamiseen. Tarkastelemme kansalaisaloitetta ikääntymisen ja vanhuuden näkökulmista ja painotamme Ikäinstituutin toiminnan pohjalla olevia arvoja. Aloitteessa vaaditaan samaa sukupuolta oleville oikeutta mennä avioliittoon. Tässä lausunnossa kiinnitetään huomiota aloitteen yhteen perusteluun, joka liittyy seksuaalivähemmistöjen kokemaan syrjintään.

Seksuaalivähemmistöihin liittyvä syrjintä näkyy ikääntymisen ja vanhuuden kysymyksissä edelleen monin tavoin. Aiheesta ei juurikaan ole suomalaista tutkimusta, vaikka teema on ollut kansainvälisessä gerontologisessa tutkimuksessa vakiintunut aihe jo muutamia vuosikymmeniä. Suomessa on vasta viimeisten vuosien aikana ollut tarjolla koulutusta ja koulutusmateriaalia seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten kohtaamisesta ja heidän tarpeidensa huomioon ottamisesta hoito- ja hoivapalveluissa.

On tärkeää huomata kaksi seikkaa: kun asiasta ei ole tietoa eikä siitä puhuta, se altistaa leimaaville ennakkoluuloille ja syrjinnälle. Nämä tekijät puolestaan heikentävät seksuaalivähemmistöihin kuuluvien iäkkäiden ihmisten mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja elää oman itsensä näköistä elämää.

Vanhuudessa haavoittuvuus ja elämän rajallisuus tulevat esille. Kun ihminen joutuu päivittäisessä elämässään muiden avusta riippuvaiseksi, on olennaista, että hän voi saada omia tarpeitaan vastaavaa apua. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että monet seksuaalivähemmistöihin kuuluvat iäkkäät ihmiset peittelevät omaa elämäntapaansa palveluita hakiessaan ja niitä käyttäessään, koska pelkäävät sen vaikuttavan eri tavoin kielteisesti heidän palvelujen saantiinsa ja kohteluunsa. He saattavat myös pelätä muiden palveluita käyttävien taholta tulevaa asiatonta kohtelua.

Johonkin ihmisryhmään kohdistuva syrjinnän vähentäminen vaatii monia määrätietoisia ja jatkuvia toimia. Ikäinstituutti arvioi, että yhdenvertainen avioliittolaki edistää seksuaalivähemmistöihin kuuluvien ihmisten tasavertaista kohtelua suomalaisessa yhteiskunnassa. Samoin arvioimme, että kansalaisaloite on sopusoinnussa vanhuspalvelulain (980/2012) kanssa, jossa vaaditaan yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvokkuuden tukemista silloinkin, kun avun tarve on erityisen suuri. Aloitteessa vaadittujen lakimuutosten hyväksyminen Eduskunnassa edistää merkittävältä osalta vanhuuden moninaisuuden tunnistamista ja yhdenvertaisuutta vanhuudessa.

Päivi Topo

Johtaja